

În toate închisorile, când ești mutat dintr-o parte în alta, deținuții sunt duși la baie și la control. Imediat ce sunt mutați, uneori în decurs de numai o jumătate de oră, în închisoarea nouă ești din nou spălat, percheziționat, și se iau din nou niște mărunțișuri și așa mai departe.

După ce am făcut toate operațiunile și, privat de sulul de hârtie igienică pe care îl aveam chiar de la București și despre care gardianul a spus: nu ai nevoie de ea, dar mie îmi trebuie să fac țigări!, am fost dus undeva, cu un *corb negru*; țin minte numai că am mers printre sunete de tramvai și claxoane de automobile.

Mașina a tras din nou cu spatele la intrare și, după ce am pătruns printr-o ușă îngustă, m-am trezit într-un beci. Din nou baie, din nou dezbrăcat până la piele, controlul, percheziția și gardianul mi-a tăiat de la fosta mea manta de marină, de la uniformă, în care am făcut serviciul militar, toți nasturii cu ancore. Coroana de pe ancoră – păi ăsta e un adevărat *kontra*!

Apoi am fost coborât și mai jos în beci, unde se afla o celulă pentru fotografii și luarea amprentelor, căreia deținuții îi spun *cântatul la pian*, pentru că amprente sunt luate de la toate cele zece degete ale mâinilor. Pui degetele pe formular de parcă ai cânta la pian. De treaba asta se ocupă un evreu posac. În jur sunt panouri pentru fotografii, sunt palmieri prăfuiți, dar ești fotografiat fără aceste podoabe exotice. După ce *am cântat la pian* mi-au dat chiar o periuță de dinți pentru a-mi freca furinginea grasă de pe degete.

Apoi gardianul a ordonat:

— Hai, hai, mai repede! și m-a dus la lift, chiar din beciul ăsta. Liftul e foarte original. E o colivie uriașă împărțită în trei; în prima se află soldatul care îl manipulează, în a doua intră gardianul, iar în secțiunea a treia este băgat arestatul. La fiecare etaj, deasupra unor uși care duc undeva, e

o semnalizare întreagă formată din patru becuri: roșu, verde, galben și albastru.

Am ajuns la etajul al treilea și am fost băgat pe un coridor acoperit cu o mocheta, puternic luminat de becuri cu abajururi; în spate de tot era o oglindă uriașă în ramă aurită – decor extrem de burghez.

Aici nu mai era gardian, ci un ofițer care a semnat de preluarea mea și am fost dus la capătul coridorului, spre o ușă obișnuită de apartament; după ce am trecut pe acolo m-am trezit într-o cameră mare ce semăna cu un apartament, cu parchet pe jos, numai că o jumătate din cameră era acoperită pur și simplu cu podea de lemn, iar pe perete se vedea urma unui lavoar sau, mai bine zis, a unei chiuvete de bucătărie.

Aici erau șapte paturi și în mijloc o masă, în jurul ei scaune și bănci. Pe paturi se vedea lenjerie. O singură fereastră, fără gratii, prin care se vedea un perete.

Știam deja că buna cuviință și manierele din închisoare cereau ca nou-venitul să se prezinte imediat și să-i informeze pe cei din celulă despre sine. Cei care se află aici încep și ei să se prezinte, dar nu toți, mulți preferă să ascundă cine sunt.

Atunci l-am văzut pe unul care a venit cu mine în tren, dar din altă țară, și pe un maior german în uniformă, cu barete ale decorațiilor pe piept. Era și un ofițer polonez, îmbrăcat foarte sărac, era și un evreu îmbrăcat foarte frumos, pe al cărui pat se aflau multe pungii cu conserve și lenjerie. Era un singur pat liber, chiar lângă evreu, în care mi s-a indicat să mă așez. Alți doi oameni nu s-au prezentat, dar mai târziu am aflat că unul fusese croitorul acestei închisori, iar despre celălalt nu se știa cine este. Toți oamenii erau drăguți și binevoitori.

Fusesem adus la Lubianka nr. 2, Casa centrală de detenție preventivă, dar, în afara acestei *case*, mai există și Lubianka nr. 7, tot o *casă* ca asta, dar raională, adică numai pentru raionul

Moscova. Iar Lubianka nr. 2 este considerată un loc de detenție pentru privilegiați, sunt ținute aici persoane importante, precum fostul rege al Mangiu-go¹, a fost și Savinkov², care aici s-a sinucis, aruncându-se prin casa scârilor, după care, în spațiile dintre ele, au fost puse plase, așa cum am observat și la închisoarea Lefortovo.

Era deja târziu și bucătarul, îmbrăcat în alb, cu bonetă, a adus în castroane de nichel cina – mazăre fiartă cu orez. Nu era prea gustoasă, dar era servită curat și-ți făcea poftă de mâncare. Pâine era câtă vrei, dar era mizerabilă, aproape nimeni nu o mânca, așa că pe pervaz erau mormane întregi.

A fost adus aproape un ceainic de ceai și, imaginați-vă... cu zahăr.

Maiorul german era hrănit separat. A doua zi, spre prânz, i-au dat pui prăjit și pâine albă deosebită. I se dădea un pachet întreg de zahăr, dar el nu împărțea cu nimeni comoara asta. Vecinul meu evreu nu mânca cu noi, ci-și consuma conservele și colacii adevărați, *filippovskie*³, chiar pe patul său. Conservele erau americane. Iar nouă la prânz ni s-a dat supă cu orez și *koklet*⁴, cum spunea odinioară adjunctul meu. Totul este foarte curat, vesela era strânsă de o femeie îmbrăcată în alb. Bucătarul era foarte atent și-ți propunea supliment.

¹ Se referă la regiunea chineză Manciuokuo (Manciuria), care a fost la un moment dat monarhie constituțională; ocupată în 1931 de către japonezi care l-au înscăunat pe ultimul împărat din dinastia Qing, cunoscut sub numele Puyi. După 1945, Manciuria a intrat sub administrație chineză, Puyi a fost capturat de sovietici. Repatriat în China în 1949, a fost ținut zece ani în detenție, la fel ca Sablin, fiind supus reeducării (n. red.).

² Boris Savinkov (1879–1925), scriitor și revoluționar rus, unul dintre liderii eserilor (n. tr.).

³ Marcă deosebită de colaci și covrigi rusești, produși de firma Fillipov din secolul al XIX-lea (n. tr.).

⁴ *Kotlet*, chiftele (n. tr.).

Anul 1949

Escrocheriile conducerii. Plecarea din Lagărul nr. 17. Din nou închisoarea-lagăr de tranzit. Trimiterea în Sud, în Kazahstan, în Asia de Sud-Vest. 28 de zile pe drum. Două pneumonii ale autorului. Lagărul Spassk. Închiderea în grajd și viața acolo. Munca la cariera de piatră.

Inginerii au făcut o petrecere, m-au invitat și pe mine. Un bandurist¹, beat mort, cânta neobosit, era și un acordeon; femeii nu au fost, pentru că deja nu mai erau în zonă, iar cele care mai rămăseseră erau angajate de funcționari și gardieni, iar inginerii nici nu se ocupau cu sportul ăsta. Au fost și gustări, *bucuria câinilor*, prăjitură cu cartofi, vodcă nu era, dar au făcut un *kvas* din merișoare, destul de mizerabil.

Am stat puțin, am vorbit, bătrânul evreu care fusese director la secția internațională a Băncii Naționale a ieșit să mă conducă; ne-am apropiat de gardul de sârmă ghimpată, lună plină, liniște și ger de -30 de grade, de-a lungul sârmei ghimpate aleargă câinele polițist foarte bine dresat, aleargă de-a lungul sârmei, având un lanț prins de zgardă.

¹ Cântăreț din bandură, un instrument muzical specific ucrainean, asemănător chitarei (n. red.).

Câinii sunt hrăniți mai bine decât deținuții, în fiecare zi carne și oase, și *kașă*, și ce este uimitor că, deși câinii sunt răi, sunt și minunați, vin la noi și nu mai latră; iar când evadații purtau galoși de cauciuc, câinii își pierdeau mirosul, după mirosul de cauciuc nu prindeau niciodată fugarii. Pentru prinderea unui evadat oamenii din partea locului primeau câte 25 de ruble, așa că se spunea că adesea locuitorii le propuneau evadaților să-i adăpostească, apoi îi predau, primind recompensa.

În sat avuseseră loc schimbări: se organizase o grădiniță și șefă a devenit sora-șefă, o femeie cumsecade și chiar, spre marea mea uimire, era mătușa a doi dintre ofițerii noștri de marină, polonezi de origine; pe unul dintre ei îl știam bine, atunci când a început să slujească în Polonia comanda un vapor mare de pasageri care făcea curse regulate Constanța-Palestina. Nu o dată mă invitase pe vaporul său, mă servise cu o vodcă poloneză foarte bună, *wodka liuksiozna*¹, și cu *pelmeni*².

Vaporul acesta se numea *Polonia*, înainte fusese liner³ al Societății Daneze Baltice sub numele *Kursk*, și era vaporul care ajunsese primul la locul pierii nefericitului *Titanic*, care s-a lovit de un aisberg în prima sa cursă spre America, când au murit peste o mie de pasageri. În salonul-sufragerie al acestei *Polonii* se afla, în ramă, o medalie de aur pentru salvarea femeilor și a copiilor.

Celălalt frate comandase tot un vapor, polonez, *Bathory*, și a pierit cu tot cu pasageri, fiind aruncat în aer de un submarin german.

Așa că mătușa acestor ofițeri nemaipomeniți devenise șefă a grădiniței și vine odată la mine și spune:

¹ Corect, *wodka luksusowa* (n. tr.).

² Un fel de colțunași cu carne (n. tr.).

³ Pachebot de cursă lungă (n. red.).

— În curând o să vă elibereze și o să plecați acasă. Ce vă mai trebuie gulerul și căciula de castor? O să dați de escroci și o să vi le ia.

Și eu purtam gulerul pe burtă, astfel încât să nu se vadă că este din blană de castor. Mătușa spune:

— Dați-mi mie gulerul ăsta de castor și o să-l prețaluiesc în sat, este aici o bătrână, mare specialistă în blănuri, pentru că aici locuitorii sunt vânători și fac comerț cu blănuri.

Am acceptat, mi-a promis să-mi dea trei mii de ruble, care ar fi fost un ajutor inimaginabil pentru viața mea săracă.

Au trecut vreo două luni și au început să spună oamenii că mătușa asta se eliberează și pleacă. Pe nepusă masă, îmi aduce la lazaret, unde eram internat cu un început de scorbut, o cutie de lapte condensat, cum se vindeau la prăvălia de lângă barăci, de 60 de copeici. Credeam că din simplă amabilitate și chiar fusesem mișcat de atenția pe care mi-o arătase, bolnav fiind, dar peste câteva zile se zvonește că tanti a plecat noaptea, fiind eliberată, și așa s-a dus și gulerul meu de castor, probabil considerase că 60 de copeici sunt suficiente pentru mine. După cum spunea, fata ei era primă mezzosoprană la Opera din Harkov, o cântăreață celebră, dar mămica uite că se dovedise o escroacă la fel de mare.

Au mai avut loc două întâmplări destul de caracteristice pentru conturarea vieții de lagăr.

A fost un incendiu în pădure. Pădurea, așa cum am menționat, era destul de departe de lagăr, pentru că în jurul lagărului totul fusese tăiat și rădăcinile fuseseră scoase, pentru cărbuni; era o muncă foarte grea căreia-i erau destinate mai ales femeii, pentru că nu e periculos să scoți rădăcini, nu se potrec întâmplări nefaste, dar munca e foarte grea și epuizantă.

Au ars 1 800 de metri cubi, un bloc întreg de vreo șapte etaje, dacă e să ne imaginăm dimensiunile acestea în oraș. Rugul

povestitorul schimba formele prezentării aventurilor sale, rânzând destul de bine de propria persoană și luându-i peste picior pe foștii lui tovarăși de idei, ceea ce în ucraineană înseamnă s-o faci de oaie.

— Uite, începe Afanasi Ivanovici, după ce m-am scufundat în beciul ăsta nenorocit și am câștigat premiul întâi, am dormit până seara târziu, dar când m-am sculat nu mai aveam gheara aia în piept. Știți, când bei cam mult, a doua zi simți un fel de gheară în piept; dar acum nimic, am cerut niște cafea și văd că Olecika mea nu e aici, mă uit în continuare, și paltonul meu, în care fusesem îmbrăcat, este pa-pa; mă obișnuisem așa de mult să le zic paltoane, că și în regimentul meu drag de gardă câte chelfăneli am primit eu de la feldwebeli¹ pentru că mă îmbrăcam cu mantaua. M-am obișnuit, pentru că cine se învelește la țară cu *plăpumi*?, noi sforăim sub cojoace sau șube.

Și mai văd că nici costumul meu nu mai e aici, și nici *smocul* ăla nenorocit nu se vede, numai pantofiorii dracului sunt, ghetetele însă, ciuciu! Și eu aveam un costum sovietic, mi-l cususe cel mai în vogă evreu din Gomel, după ultima modă. Și sar eu desculț pe catifeaua aia, din care numai țarinele la noi își mai făceau haine de duminică, cu trenă și cu mărgăritare, cum veneau ele odinioară la sărbătoarea regimentului nostru. Dau eu fuga la clopoțel, să spun că mi-au șutit bunurile și mi-a mai și dispărut logodnica, că doar pe Olecika o prezentasem drept logodnica mea, blestemată să fie, veți vedea mai departe, dacă veți binevoi să ascultați ce voi avea de spus.

Și vine așa un franț la prima sonerie, *vous desirez, a votre service*, eu îi bag sub nas pantofiorii idioti, unde sunt *botenele* mele, unde sunt *pantalons*, dar porcul ăsta *ne comprend*, unde e *madama* – *ne comprend*, eu îi spun: Sovietul e *bon, bon pour boire*;

¹ „Feldwebel” (germ. în original) – „sergent” (n. red.).

el: *merçi, merçi*, dar nu pricepe nici pe dracu'; eu îi spun: *telefon, profesor russe*, atunci nu mă gândeam decât la madam, dar lacheul zâmbește, *comprand ne*, ei, să te ia dracu', o să sun chiar eu, *donner professeur* Fishman, *grand savant* din Charkov, toată Rusia îl știa, iar voi, măgarilor, nu ați auzit de un oculist celebru în toată lumea?

Am reușit, cum, necum, vine doica mea, omul de știință, râde cu gura până la urechi:

— Uite ați început și dumneavoastră să vorbiți *hranțuzește*, v-a învățat drăguța de logodnică, probabil că asta v-a costat destul de mult!

Eu îi spun:

— Acum nu mai e timp de glume, n-am cu ce să mă îmbrac, mi-au furat tot ce aveam, și Olga, javra, a fugit, și mi-a luat o mulțime de bănișori.

— Ei, râde doica, o să faceți rost de bani suficienți, și pentru dumneavoastră, și pentru draga de logodnică, dar uite, trebuie să mergeți la ședință, azi e foarte important, și neapărat trebuie să apăreți, să prezentați raportul.

Îi dau o mie, asta în loc de mărunt:

— Ai grijă, descurcă-te cum poți, că eu sunt bolnav de nu se poate; du-te, cumpără-mi niște *confection*, doar n-o să merg în pielea goală!

Doica mă liniștește:

— Parașutele astea de Paris nu sunt așa de proaste să nu se întoarcă, o să vină, o să mai sugă încă vreo zece miare!

Eu îi spun că deja miroase a *zeci* așa de rău, că mujicii noștri probabil au fost striviți sub traversele căii ferate înghețate din Nord, care unește două continente.

Au adus cafelele, lacheul tot trăncănește ceva cu doica mea și jigodia asta îmi spune că madama s-a dus la croitoreasă și cumpără pentru mine ce e mai cuviincios pentru duminică, acum trebuie să se întoarcă. Ne-am așezat la cafea și bem cu plăcere.

Eu, ca un bătăran, înmoi bucați de pâine unse cu unt chiar în cafea, beau frișca din farfuriuță, într-un cuvânt, mă simt ca acasă, nu ca un european occidental cult. Iar lacheul râde:

— La noi nu s-a mai văzut așa ceva, ca asemenea domni dintr-un *numero de luxe* să bea cafeaua de dimineață spre seară! Acum se cuvine un *five o'clock*!

Dracu' știe ce înseamnă expresia asta, se dovedise că era un ceai la modă, când se înserează, și numai în Anglia, și numai *unii lorzi*, cum se spunea la noi – *cam surzi* – binevoiesc să aibă aceste maniere.

Atunci, deodată, intră val-vârtej drăguța de Olecika, trage după ea o mulțime de pachete, un camion de două tone plin, și mă îmbrățișează așa, suav, pe după gât; întinde mâna spre doică pentru a-i fi sărutată, i-o bagă chiar sub nas, imediat se văd manierele.

— Eu, Fonecika, ți-am luat niște bănuți din pantaloni când te odihneai, am cumpărat câte ceva pentru gospodărie, și ție, uite, un costum nou de la Stanislav, am adus și un pardesiu, șase perechi de izmene de culoarea piersicii, cravate, cum poartă cel mai cunoscut cântăreț din toată lumea, Chevalier!

Numai că eu am priceput că a zis *șvalio*. Ei, îmi zic, mereu am noroc la mânji, peste tot sunt numai *cozi de taur*, ieri am înfulecat supă din mizeria aia, au pariat pe mine ca pe un cal; dar Olecika râde:

— Ți-am cumpărat și un mic cadou, ăsta e de la mine, pe banii mei, uite, un deșteptător, sună așa de plăcut!

Și-mi dă o cutie modestă, în ea e cel mai modest ceas deșteptător, că la noi orice soție s-ar rușina să-l facă soțului ei respectat cadou. Cel mai obișnuit deșteptător din tablă, și suna așa de pătrunzător, că te scula din morți! Ei, Olecika, ce mai cadou mi-ai făcut!

Și ea și-a cumpărat și cămăși din tul, și un vis de pantalonași de se vede totul prin ei, și niște sutiene neobișnuite, și pălăriuțe,

le spune *kiki*, uite, și dracu' mai știe cum se mai numesc *părăliuțele* muierești de la Paris; și din nou *parfumele*, și *odicolane*, se vede că nu fuseseră de ajuns cele luate ieri, la hotel, de la fata care mă pocnise peste față și-mi tăiasse bătăturile.

Mi-a luat și mie trei costume, mult mai acătării decât moda evreiască de la Gomel, pălării-ceaun, plăcințele¹ și *bonjur-adiou*, așa cum le spun englezii la *șepci*, și batiste vreo trei duzini, că dacă-ți suflă nasul le umpli de tot, așa de delicate și fine sunt. Și, hodoronc-tronc, un baston de plimbare, cu o măciulie aurie, că la Moscova cei care doar l-ar fi văzut ar fi ajuns imediat la Lubianka.

Și apoi un portțigaret, plin de pietre, cu aur de peste 56%, și Olecika spune că la *bijuterul* ăsta a văzut și cadouri pentru ea de la mine, numai că vrea să-mi facă un *surpriz*, să mă duc chiar eu să-i cumpăr acele fleacuri, iar fleacurile astea l-au costat pe mujicul rus aproape o sută de mii de *hranci* în numele propagandei pentru leninism și stalinism.

— Pregătește-te să luăm prânzul, azi mergem la *Clopotele de la Moscova*, am fost deja acolo, am rezervat o măsuță cu *service officiel*, așa cum se face numai pentru ambasadori!

Mi-am zis în sinea mea: și pentru măgari ca mine. Căutăm o cămașă apretată, dar nu există. Au furat-o și pe-asta, împreună cu toate țoalele mele, dar Olecika m-a liniștit:

— Nu a furat nimeni nimic, totul e bine, numai că sunt spălate și călcate, pentru că pe lenjerie erau numai urme de ploșnițe și păduchi, și dumneavoastră, monsieur Etienne, puteți colecționa o mulțime de minuni din astea sovietice. Dar cămăși, uite, nu m-am gândit să vă cumpăr, îl sun acum pe Stiopka să le aducă Stanislav, din acelea moderne, cum poartă numai membrii Ligii Națiunilor. Apoi o să mergem la cabaretul *[Le] Boeuf sur [le] Toit*. Asta înseamnă la noi un bou pe acoperiș, mi-am zis că la Paris totul are de-a face cu boii!

¹ Una dintre multele ironii ale autorului (n. red.).

România și 18 suflete din Bulgaria trebuie să se pregătească pentru a pleca mai departe. Nu prea aveam noi ce să ne pregătim, eu nici nu-mi desfăcusem bocceaua, pentru că nu aveam nevoie de nimic din ce era în ea, țineam prosopul în buzunar.

Peste o oră am fost chemați într-o cameră, am fost verificați după fotografii că într-adevăr suntem noi și am fost duși dincolo de grădină, la un autobuz de neînchipuit, cu radio, încălzire și cu un compartiment în spate pentru lucruri. Grupul nostru de români a fost preluat de un individ în civil, un om foarte drăguț și, cum am văzut mai apoi, un mare bețivan, tot drumul trăgea la măsea ca un cizmar.

Primii am fost urcați noi, românii. Autobuzul era luminat puternic, deși era zi și extrem de confortabil. Civilul m-a dus în față și a spus că mie, bătrân fiind, trebuie să-mi dea un loc mai liniștit și m-am așezat în spatele șoferului, care era separat de noi printr-un geam. Șoferul era un om în vârstă și, așa cum am văzut pe parcurs, extrem de experimentat. Apoi au fost urcați bulgarii, care erau însoțiți tot de un civil, și când toți s-au instalat a intrat în mașină un domn foarte bine îmbrăcat, față de care ambii civili se purtau extrem de respectuos.

Am pornit pe un drum rău, era tare desfundat, așa că peste câteva minute mașina s-a împotmolit, șoferul a coborât, a scos lanțurile și le-a fixat destul de abil. Abia am pornit că am intrat într-o groapă, a trebuit să ieșim toți din autobuz, cu excepția mea, însoțitorul nostru mi-a ordonat să nu ies, din cauza vârstei. Și atunci mi-a spus că mă numește cel mai mare în grupul nostru:

— Dumneavoastră, la vârsta dumneavoastră, ați fost la Port Arthur, contraamiralul flotei noastre!

Toate acestea m-au speriat și m-au tulburat, de ce tot spunea asta, oare nu era vreo capcană, oare n-o să fiu reținut la Moscova?

În cele din urmă mașina a fost scoasă cu eforturi colective și după câțiva kilometri am ieșit într-o șosea bună; era șoseaua asfaltată spre Riazan; am întâlnit o mulțime de mașini, pline de mărfuri, destule autoturisme și foarte mulți milițieni; am trecut prin multe sate care arătau destul de jalnic, niște copii măturau drumul; dar trebuie să spun că șoseaua e întreținută foarte bine.

Am mers cu mare viteză și tot timpul am depășit camioane de marfă, peste o oră am intrat în suburbiile Moscovei; o mulțime de oameni și, înaintea prăvăliilor, cozi nesfârșite, oamenii sunt îmbrăcați sărac, cenușiu, femeile sunt toate înfofolite în șaluri, bărbații au căciuli cu urechi, nu se vede nimeni înstărit.

Am intrat în Moscova și cumva mi s-a strâns inima, doar era Moscova noastră; deși nu am locuit niciodată în ea, am fost des, chiar și în copilărie, când treceam prin oraș, pe drumul spre Don, unde mergeam vara la bunica. Am mers pe o stradă lată, care ne-a dus pe Piatnițkaia, pe care am ieșit în Piața Roșie și atunci domnul îmbrăcat bine a venit lângă mine, în spatele șoferului, și a început să explice unde mergem, uite magazinul universal, a poruncit șoferului să reducă viteza pentru a putea vedea expozițiile de mărfuri din vitrină; era fostul *Ohotnii riad*, vitrinele erau pline de mărfuri, am văzut și confecții, și mezeluri, și jucării, ce nu era în șirul de vitrine!, dar și în fața unor intrări se înghesuiau la cozi nesfârșite oameni, e adevărat, îmbrăcați mai bine decât am văzut până acum.

Ne-am oprit la intrarea în metrou, dar, în ciuda rugămintilor de a ni se arăta aceste palate subterane, luxoase, de parcă erau fotografiile în pliantele palatelor, domnul a spus că nu e timp pentru asta, trebuie să ne grăbim să ajungem la gară. Ne-am apropiat de cripta lui Lenin, am rugat să ne-o arate, dar domnul a spus că vizitarea mausoleului e temporar oprită.

Apoi am mers pe Tverskaia, foarte largită, capela Maica Domnului din Iviria nu mai există, și nu mai este nici arcada

de deasupra ei, pe turnurile Kremlinului strălucesc niște stele din cristal; icoana de deasupra porții Spasskie, desigur, nu mai este; circulația în Moscova e extrem de mare, dar și pe drumul până la Potma, toți se grăbesc undeva. Catedrala Vasili Blajennii e toată înconjurată de schele, se vede că se renovează. Acum e muzeu aici.

Apoi am fost duși la Ministerul Afacerilor Externe, e o clădire superbă, toată numai din granit, și înaintea intrării cu scări se află, nu se știe de ce, două felinare uriașe, ca un fel de faruri, și, iar nu se știe de ce, în ciuda zilei senine, felinarele acestea ard cu niște curcubeie de mulți volți. Puțin mai departe am văzut o clădire uriașă, gara Kievski, lângă care am și oprit.

Am coborât fără probleme, am primit boarfele noastre modeste și ne-au pus în grup, iar însoțitorii au dispărut undeva, așa că puteam să ne depărtăm cu curaj. În jurul nostru se adunase o mulțime de oameni, toți au început să ne întrebe de unde și cine suntem, numai că noi nu spuneam nimic, încât oamenii spuneau că suntem străini și chiar au încercat să vorbească în germană.

Au venit însoțitorii și ne-au dus într-un palat adevărat, așa de minunată s-a dovedit a fi această gară Kievski. O sală uriașă, cu un acoperiș de sticlă, în jur sunt magazine, și jucării, și produse de cofetărie, și chiar o casă de economii. Ne-am pus boccelele sub canapele, în mijocul acestei săli luxoase, și am început să ne uităm în jur; inima mi s-a strâns din nou, e o grozăvie cum arată poporul, toți sunt îmbrăcați după șablon, femeile cu șaluri pe umeri, bărbații cu jachete, copiii, trebuie să spun, sunt îmbrăcați mai bine; încălțăminte adulților e tare uzată, la copii e mai bună, dar sunt și mulți oameni cu opinci; oameni îmbrăcați decent sunt foarte puțini și ei treceau pe lângă noi, se duceau la restaurant, unde ne-au invitat și pe noi însoțitorii. Dar ne-au rugat să rămână cineva lângă boarfele noastre.